

Létminimum, 2012

A tartalomról

- 1 Bevezető
- 1 Létminimum, 2012
- 1 A létminimumértékek meghatározása
- 2 Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban

Bevezető

A KSH 1991 óta évente közli a számított létminimum értékét. E küszöbérték olyan értékösszeg, amely biztosítja a magánháztartásokban élők számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerény – a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan alapvetőnek minősülő – szükségletek kielégítését. A létminimum-számítás nemzetközileg elfogadott két alaptípusa közül a hazai gyakorlat az úgynevezett normatív számítást alkalmazza, amely az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. Az élelmiszer-normatíva alapja az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) által összeállított élelmiszerkosár, mely az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az élelmiszerkosár értéke az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az élelmiszer-normatíva körüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke.

Mind az élelmiszerkosár táplálkozás-élettanilag teljes tartalmára, mind a létminimumérték élelmiszer-normatívához viszonyított arányaira, mind a létminimumérték mögötti fogyasztás összetevőire a társadalmilag még elfogadható szükséglet-kielégítési szint a jellemző, nem pedig az alultápláltság, az egészségtelen, túlsúlyos lakásvizonyok, illetve a társadalmi elvárástól teljesen elmaradó ruházatközlési, kulturális körülmények.

Létminimum, 2012

Az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások fogyasztási adataiból kiinduló létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke 2012-ben havonta 85 960 Ft volt, az egy évvel korábbi érték 102,4%-a.

A létminimum értékeket aktív és nyugdíjas háztartásokra, azon belül háztartástípusokra is meghatározzuk. 2012-ben a tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 85\,960 \text{ Ft} = 249\,284 \text{ Ft}$ volt havonta, míg az egytagú nyugdíjas háztartásoké 77 364 Ft.

Az így kimutatott létminimum, amely a fogyasztáson alapul és abszolút küszöbnek felel meg, nem az egyetlen – és a gyakorlatban nem is a leginkább használt – küszöbérték, tekintettel arra, hogy ez nem jelent feltétlenül szegénységet, hanem egy olyan jövedelmet, amely lehetővé teszi az alapvető szükségleteken túli igények kielégítését is.

Az Európai Unió összehasonlításaiban a jövedelmi alapú, relatív megközelítés az elfogadott. Ennek során a tagországok az ún. OECD¹⁾ ekvivalenciaskálát alkalmazva a mediánjövedelem 60%-ában határozták meg a jövedelmi szegénység küszöbértékét. Ennek értéke 2011-ben Magyarországon egy fogyasztási egységre számítva 62 463 Ft/hó volt, ennél alacsonyabb jövedelemből a népesség 13,8%-a élt.

A létminimumértékek meghatározása

Az átlagos létminimumértékek

A létminimumérték számítása a Központi Statisztikai Hivatalban az élelmiszer-fogyasztás normatív értékéből kiindulva, az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások fogyasztási adatainak felhasználásával történik.

Az élelmiszer-fogyasztás normatív értékének számításakor azokat az élelmiszer-mennyiségeket vesszük figyelembe, amelyeket az Országos Élelmész- és Táplálkozástudományi Intézet dolgozott ki. Ezeket az élelmiszer-mennyiségeket tartalmazza a létminimum-számítás élelmiszerkosára, mintegy 100 konkrét termékre részletezve. A teljes fogyasztói kosár helyett az élelmiszerkosár alkalmazásának gyakorlatát a tapasztalatok is megerősítették. A szükségletek széles körű kiterjedtsége miatt a teljes kosár konszenzuson alapuló meghatározása gyakorlatilag megoldhatatlan, míg az élelmiszer-fogyasztás az élettanilag szükséges mértékig mással nem helyettesíthető és táplálkozás-élettanilag ismeretek alapján elfogadható pontossággal normázható.

A létminimum élelmiszerkosarának tartalma közepes fizikai igénybevétel esetén fedezi a vonatkozó egészségügyi és táplálkozástudományi követelményeknek megfelelő teljes tápanyag-, vitamin- és ásványianyag-szükségletet. Aktív korú személynél a normatív élelmiszer-mennyiség többek között napi 81 g fehérjét (ezen belül 32 g állati fehérjét), 83 g zsírt, 356 g szénhidrátot, 800 mg kalciumot, 3500 mg káliumot, 13 mg vasat, 60 mg C-vitamint tartalmaz.

Az élelmiszer-fogyasztás normatív értékét az élelmiszerkosárban foglalt mennyiségeknek a konkrét időszakra jellemző árakon összegezett értéke adja. A kosár mennyiségeit a 2012. év átlagáraival szorozva, a kosár pénzben kifejezett értéke havi 24 094 Ft, ennyi volt 2012-ben egy aktív korú felnőtt élelmiszer-normatívája.

A különböző korú személyek tápanyagszükséglete eltérő. Az OÉTI számításai szerint a 0–14 évesek élelmiszer-normatívája a felnőttekéhez képest 77,8%, a 60 éves és idősebbeké pedig 88,2%. Így módon az aktív korú felnőttek 2012-re vonatkozó 24 094 Ft-os havi élelmiszer-normatívája mellett a 0–14 éves korúaké 18 745 Ft, az időskorúaké 21 251 Ft. Ezen értékek alapján határozhatók meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegelve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékei. Így például a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája: $2 \times 24\,094 + 2 \times 18\,745 = 85\,678 \text{ Ft/hó}$.

¹⁾ OECD2 fogyasztási egység-kulcs: az első felnőtt 1, minden további felnőtt 0,5, a 14 év alatti gyermekek pedig 0,3 egységet képviselnek.

1. tábla

A létminimum-számítás aktív korú felnőttre vonatkozó normatív élelmiszerkosara, 2012

Az élelmiszerek főbb csoportjai	Mennyiség/hó, kg	Érték, Ft/hó ^{a)}
Hús, hal és készítményeik	3,4	4 528
Tojás (161 db/év)	0,5	563
Tej (2,8 és 1,5%-os)	7,7	1 824
Sajt, egyéb tejtermékek	2,4	2 107
Zsiradékok	1,4	1 174
Cereáliák	9,0	3 505
Cukor, kakaó, méz	1,2	587
Burgonya	4,0	635
Friss és tartósított zöldség	11,6	4 726
Friss és tartósított gyümölcs	6,5	2 336
Szárazhüvelyes	0,4	212
Fűszerek stb.	–	1 110
Kávét, tea, üdítők	–	787
Mindösszesen	–	24 094

a) 2012. évi átlagos fogyasztói áron számolva.

Azon háztartásokat tekintjük a normatívának megfelelő élelmiszer-fogyasztóknak, amelyek élelmiszer-fogyasztásának globális forintösszege az adott háztartásra jellemző normatíva körüli $\pm 20\%$ -os sávba esik. Feltétel továbbá az is, hogy a háztartás jövedelme ne legyen a létminimum-számítás szempontjából irreálisan nagy vagy kicsi, és ne legyenek beruházási jellegű kiadásai. Ezért figyelmen kívül hagytuk a népesség legalacsonyabb jövedelmű 5%-ának és legmagasabb jövedelmű harmadának háztartásait, továbbá jövedelmüktől függetlenül azokat a háztartásokat, amelyek a felmérés tárgyidőszakában gépkocsit vettek, vagy lakásberuházást végeztek. A kritériumoknak – a fenti kizárások után – 2012-ben a háztartási költségvetési és életkörülmény felvételben részt vevők közül 1779 háztartás felelt meg. Ők képezték a létminimum meghatározásának háztartásállományát. A létminimumértéknek az élelmiszer-normatíván túl tartalmaznia kell az élelmiszereken kívüli szükségletekre fordítandó forintösszegeket is. E kiadások tételes számbavételének konszenzuson alapuló kivitelezése napjainkban – a szükségletek széles köre miatt – gyakorlatilag megoldhatatlan. A létminimum értékét számszerűen ezért úgy definiáljuk, hogy az a normatívához hasonló forintértékben élelmiszereket fogyasztó háztartások **összes személyes fogyasztási kiadásainak havi átlagos értéke**. Ez a definíció az úgynevezett Engel-törvényre épít, amely szerint az élelmiszer-fogyasztás és az egyéb kiadások között meghatározott összefüggés áll fenn.

A létminimumértékek meghatározásának 2012. évi, 1779 háztartást felölelő állománya 546 ezer háztartást, ezekben 1 millió 280 ezer személyt, havi átlagban 88 milliárd 954 millió Ft fogyasztási kiadást reprezentál. Mindezek alapján az egy hónapra vonatkozó átlagos létminimumérték 163 ezer Ft/háztartás volt. A háztartások közül 984 aktív, 728 nyugdíjas, 67 egyéb inaktív háztartás, más metszetben tekintve 522 egyedülálló személy, 801 több személyből álló, gyermek nélküli háztartás, 255 egy-, 160 két- és 41 három- vagy annál többgyermekes háztartás. Közös bennük az élelmiszer-fogyasztási kiadásuknak a normatíva értékösszegéhez hasonló nagysága.

E háztartások személyes kiadásai 32,4%-át költötték élelmiszere, 1 százalékponttal többet, mint egy évvel korábban. 30,7%-ot fordítottak lakásfenntartási kiadásokra, ennek 60%-át háztartási energia vásárlására. Egyéb fogyasztásokról elmondható, hogy kiadásai 14%-át a közlekedés, hírközlés folyó költségei tették ki. Egészségügyre, testápolásra, ruházatkódásra arányukat tekintve annyi jutott, mint 2011-ben, oktatásra, üdülésre, művelődésre pedig 1 százalékponttal nagyobb hányad.

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban

A létminimumértékek gyakorlati felhasználásának előfeltétele, hogy különböző nagyságú, típusú háztartásokra differenciáltak legyenek. A háztartásonként átlagosan 163, illetve a fejenkénti 69,5 ezer Ft nem lehet

egyaránt érvényes egy kis és egy nagy létszámú háztartásra. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási egység-kulcsokon (úgynevezett ekvivalenciaskálán) alapuló számítást használunk.

A háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintve a háztartás többi személye egyenlő kisebb egységet képvisel, hiszen a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a kisgyermek és az idősebb személy. Mindezek alapján a háztartás nagysága – a fogyasztás szemszögéből – jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

2. tábla

A KSH létminimum-számításának fogyasztási egység-kulcsszámai (ekvivalenciaskála)

Háztartásban élő személy	Fogyasztási egység
Aktív korúak háztartásai	
Első felnőtt családtag	1,00
Többi felnőtt családtag	0,75
Első (0–14 éves) gyermek	0,65
Második (0–14 éves) gyermek	0,50
Harmadik és minden további (0–14 éves) gyermek	0,40
Nyugdíjas korúak háztartásai	
Első felnőtt családtag	0,90
További személy	0,65

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00, az egy aktív korú személyből és egy gyermekből álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermekből álló négyszemélyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

Az 1779 háztartásból álló sokaság – a létminimum-számítás háztartásállománya – 1035 ezer fogyasztási egységet képviselt, ennek az adatnak és a háztartások havi 89 milliárd Ft-os kiadási összegének egybevetéséből következően hányadosként adódott az átlagos érték. **2012-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 85 960 Ft volt.**

A háztartástípusonkénti létminimumértékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 85\,960\text{ Ft} = 249\,284\text{ Ft}$ -nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 62 321 Ft volt. A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2012-ben a 69,5 ezer Ft-os átlag körül, 53 ezer és 86 ezer Ft közötti sávban szóródtak.

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a kisgyermekes fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekéénél kevesebb. Az egyes háztartásokban a létminimumérték és élelmiszer-normatíva hányados 2,64–3,72 között mozog. A legmagasabb értékek az egyszemélyes háztartásokra, a legalacsonyabbak az 5 fő felettiekre jellemzőek.

A jelenlegi számítási módszer egyik sajátossága, hogy az eredményekben – bizonyos tompítotttsággal – megjelenik az életszínvonal változásának hatása is. Miközben az élelmiszer-normatíva fix, az élelmiszereken kívüli értékösszeg hatással van az életszínvonal alakulására. Csökkenő életszínvonal mellett a létminimumérték/élelmiszer-normatíva hányados csökken, az életszínvonal javulása mellett pedig növekszik, hiszen a változatlan normatíva szerinti élelmiszer-fogyasztók többet tudnak költeni egyéb szükségleteikre. 2010 és 2011 között valamennyi háztartástípusban csökkent ez az arány.

3. tábla

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban, 2012

Háztartástípus	Egy háztartásra		Egy főre		Létminimum/ élelmiszer-arány	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, Ft					
	összesen	ebből: élelmiszer	összesen	ebből: élelmiszer		
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	85 960	24 094	85 960	24 094	3,57	1,00
1 felnőtt 1 gyermekkel	141 834	42 839	70 917	21 420	3,31	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	184 814	61 584	61 605	20 528	3,00	2,15
2 felnőtt	150 430	48 188	75 215	24 094	3,12	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	206 304	66 933	68 768	22 311	3,08	2,40
2 felnőtt 2 gyermekkel	249 284	85 678	62 321	21 420	2,91	2,90
2 felnőtt 3 gyermekkel	283 668	104 423	56 734	20 885	2,72	3,30
2 felnőtt 4 gyermekkel	318 052	123 169	53 009	20 528	2,58	3,70
3 felnőtt	214 900	72 282	71 633	24 094	2,97	2,50
3 felnőtt 1 gyermekkel	270 774	91 027	67 694	22 757	2,97	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	313 754	109 772	62 751	21 954	2,86	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	348 138	128 517	58 023	21 420	2,71	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	382 522	147 263	54 646	21 038	2,60	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai						
1 személy	77 364	21 251	77 364	21 251	3,64	0,90
2 személy	133 238	42 502	66 619	21 251	3,13	1,55
3 személy	189 112	63 753	63 037	21 251	2,97	2,20

4. tábla

A létminimumértékek időszora

(Ft/hó)

Háztartástípus	2000	2005	2007	2009	2011	2012
Egy háztartásra számítva						
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	34 475	56 408	66 271	75 024	83 941	85 960
1 felnőtt 1 gyermekkel	56 884	93 073	109 347	123 790	138 503	141 834
1 felnőtt 2 gyermekkel	74 121	121 277	142 483	161 302	180 473	184 814
2 aktív korú felnőtt	60 331	98 714	115 974	131 292	146 897	150 430
2 felnőtt 1 gyermekkel	82 740	135 379	159 050	180 058	201 458	206 304
2 felnőtt 2 gyermekkel	99 978	163 583	192 186	217 570	243 429	249 284
2 felnőtt 3 gyermekkel	113 768	186 146	218 694	247 579	277 005	283 668
2 felnőtt 4 gyermekkel	127 558	208 710	245 203	277 589	310 582	318 052
3 aktív korú felnőtt	86 188	141 020	165 678	187 560	209 853	214 900
3 felnőtt 1 gyermekkel	108 596	177 685	208 754	236 326	264 414	270 774
3 felnőtt 2 gyermekkel	125 834	205 889	241 889	273 838	306 385	313 754
3 felnőtt 3 gyermekkel	139 624	228 452	268 398	303 847	339 961	348 138
3 felnőtt 4 gyermekkel	153 414	251 016	294 906	333 857	373 537	382 522
Nyugdíjas korúak háztartásai						
Egytagú	31 028	50 767	59 644	67 522	75 547	77 364
Kéttagú	53 436	87 432	102 720	116 287	130 109	133 238
Háromtagú	75 845	124 098	145 796	165 053	184 670	189 112

4. tábla

A létminimumértékek időszora (folytatás)

(Ft/hó)

Háztartástípus	2000	2005	2007	2009	2011	2012
Egy főre számítva						
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	34 475	56 408	66 271	75 024	83 941	85 960
1 felnőtt 1 gyermekkel	28 442	46 537	54 674	61 895	69 252	70 917
1 felnőtt 2 gyermekkel	24 707	40 426	47 494	53 767	60 158	61 605
2 aktív korú felnőtt	30 166	49 357	57 987	65 646	73 449	75 215
2 felnőtt 1 gyermekkel	27 580	45 126	53 017	60 019	67 153	68 768
2 felnőtt 2 gyermekkel	24 994	40 896	48 047	54 392	60 857	62 321
2 felnőtt 3 gyermekkel	22 754	37 229	43 739	49 516	55 401	56 734
2 felnőtt 4 gyermekkel	21 260	34 785	40 867	46 265	51 764	53 009
3 aktív korú felnőtt	28 729	47 007	55 226	62 520	69 951	71 633
3 felnőtt 1 gyermekkel	27 149	44 421	52 189	59 081	66 104	67 694
3 felnőtt 2 gyermekkel	25 167	41 178	48 378	54 768	61 277	62 751
3 felnőtt 3 gyermekkel	23 271	38 075	44 733	50 641	56 660	58 023
3 felnőtt 4 gyermekkel	21 916	35 859	42 129	47 694	53 362	54 646
Nyugdíjas korúak háztartásai						
Egytagú	31 028	50 767	59 644	67 522	75 547	75 547
Kéttagú	26 718	43 716	51 360	58 143	65 055	66 619
Háromtagú	25 282	41 366	48 599	55 018	61 557	63 037

5. tábla

A szegénységi küszöbértékek időszora

(Ft/hó)

Háztartástípusok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Egy háztartásra jutó érték						
1 felnőtt	47 743	52 000	55 296	59 599	59 441	62 463
1 felnőtt 1 gyermekkel	62 066	67 600	71 885	77 479	77 273	81 202
1 felnőtt 2 gyermekkel	76 389	83 200	88 474	95 358	95 106	99 941
2 felnőtt	71 615	78 000	82 944	89 399	89 162	93 695
2 felnőtt 1 gyermekkel	85 937	93 600	99 533	107 278	106 994	112 433
2 felnőtt 2 gyermekkel	100 260	109 200	116 122	125 158	124 826	131 172
2 felnőtt 3 gyermekkel	114 583	124 800	132 710	143 038	142 658	149 911
2 felnőtt 4 gyermekkel	128 906	140 400	149 299	160 917	160 491	168 650
3 felnőtt	95 486	104 000	110 592	119 198	118 882	124 926
3 felnőtt 1 gyermekkel	109 809	119 600	127 181	137 078	136 714	143 665
3 felnőtt 2 gyermekkel	124 132	135 200	143 770	154 957	154 547	162 404
3 felnőtt 3 gyermekkel	138 455	150 800	160 358	172 837	172 379	181 143
3 felnőtt 4 gyermekkel	152 778	166 400	176 947	190 717	190 211	199 882
Egy főre jutó érték						
1 felnőtt	47 743	52 000	55 296	59 599	59 441	62 463
1 felnőtt 1 gyermekkel	31 033	33 800	35 942	38 739	38 637	40 601
1 felnőtt 2 gyermekkel	25 463	27 733	29 491	31 786	31 702	33 314
2 felnőtt	35 807	39 000	41 472	44 699	44 581	46 847
2 felnőtt 1 gyermekkel	28 646	31 200	33 178	35 759	35 665	37 478
2 felnőtt 2 gyermekkel	25 065	27 300	29 030	31 289	31 207	32 793
2 felnőtt 3 gyermekkel	22 917	24 960	26 542	28 608	28 532	29 982
2 felnőtt 4 gyermekkel	21 484	23 400	24 883	26 820	26 748	28 108
3 felnőtt	31 829	34 667	36 864	39 733	39 627	41 642
3 felnőtt 1 gyermekkel	27 452	29 900	31 795	34 269	34 179	35 916
3 felnőtt 2 gyermekkel	24 826	27 040	28 754	30 991	30 909	32 481
3 felnőtt 3 gyermekkel	23 076	25 133	26 726	28 806	28 730	30 190
3 felnőtt 4 gyermekkel	21 825	23 771	25 278	27 245	27 173	28 555

További információk, adatok (linkek):

[Táblázat \(stadat\)](#)

Elérhetőségek

agnes.grabics@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6427

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu